

Linthorst-Homankanaal

Ligging

Het Linthorst-Homankanaal ligt centraal in het zuidelijke deel van Drenthe en loopt van het dorp Noordscheschut bij Hoogeveen naar Beilen. Het kanaal vormde een vaarverbinding tussen de Verlengde Hoogeveense Vaart en de Beilervaart en heeft een lengte van ruim 16 kilometer. Een aan het kanaal verbonden aftakking vormt het 2,2 kilometer lange VAM-kanaal dat leidt naar de VAM (nu Attero) bij Wijster.

Geschiedenis

De naam Linthorst-Homan

Linthorst-Homan is geen alledaagse naam voor een kanaal. Het kanaal is dan ook vernoemd naar de invloedrijke Drentse familie Linthorst-Homan. Deze familie heeft meerdere commissarissen van de koningin voor de provincie Drenthe geleverd. Johannes Linthorst Homan (1844-1926) startte deze dynastie. Zijn zoon Jan Tijmens Linthorst Homan (1873-1932) heeft veel gedaan voor de landbouw in Drenthe. Zo was hij voorzitter van de 'Drentsche Landbouw-Onderlinge' en van het 'Koninklijk Nederlandsch Landbouw Comité' (KNLC). In 1917 volgde hij zijn vader op als Commissaris van de Koningin en was zo betrokken bij de komst van de VAM in Wijster en bij initiatieven op het terrein van de waterhuishouding. Ook nam hij het initiatief tot de oprichting van de ontginningsmaatschappij

'Het Lantschap Drenthe'. Deze maatschappij hield zich bezig met heide-ontginningen ter bestrijding van de werkloosheid en ter vergroting van het landbouwareaal. Het Linthorst-Homankanaal komt voort uit deze initiatieven en is vernoemd naar de familie ter ere van het werk dat meerdere generaties hebben geleverd voor de provincie Drenthe. Voor deze vernoeming werd nog gesproken van het Kanaal Beilen-Nieuweroord.

De werkverschaffing

Het Linthorst-Homankanaal is gegraven van 1923 tot en met 1926 in het kader van de werkverschaffing. Het was een tijd van hoge werkeloosheid. De turfwinning verloor terrein door de opkomst van steenkool en veel arbeiders in Drenthe kwamen zonder werk te zitten. Er werd gezocht naar alternatief werk, zoals het graven van een kanaal. Net als de turfwinning, was ook het graven van een kanaal geen pretje. Er was nauwelijks sprake van mechanisatie, zodat vrijwel alles nog met de hand ging. Er moest zo'n 1,8 tot 2,3 meter diep worden gegraven. Met de pikhouwelen moest door een behoorlijke taaie keileemlaag worden gebikt. Daar zaten ook keien tussen. Soms zo klein als kinderkopjes, maar soms ook zo groot als de stenen van hunebedden. Een van deze keien (de "Dikke Stien") stond decennialang langs het kanaal bij Wijster, maar is nu als verzetsmonument neergezet aan de Torenlaan in Beilen. Het weekloon bedroeg in die tijd zo'n 12 gulden. Na voedingskosten bleef daar zo'n 7 gulden van over waarvan een gezin zich een week moest zien te redden. Na voltooiing van het kanaal trokken de meeste arbeiders naar het nabij gelegen ontginningsproject bij Witteveen. Het kanaal zelf werd op 2 september 1926 geopend.

Het Linthorst-Homankanaal net na de aanleg in 1926 in de omgeving van Wijster.

Voor het algemene en eigen nut

Het kanaal was er niet alleen voor de werkverschaffing. De gemeente Beilen, op wiens grondgebied het kanaal werd aangelegd,

verwachtte veel heil van de ontginning van de aangelegen woeste gronden. In 1923 was het gebied tussen Beilen en Tiendeveen nog grotendeels woest en ledig. Door hier een kanaal aan te leggen konden de gronden worden ontwaterd en agrarisch in gebruik worden genomen. Ook het nabijgelegen Hogeveen zag in het kanaal een goede mogelijkheid om haar handelspositie in dit deel van Nederland te versterken. Ten behoeve van de ontwatering en de waterhuishouding in het gebied werd tegelijk het waterschap Beilen-Nieuweroord opgericht dat onder andere verantwoordelijk was voor de aanleg, het beheer en het onderhoud van het kanaal. In 1970 ging dit waterschap op in wat nu het waterschap Reest & Wieden is.

Maak gebruik van wat er is

Hoewel grotendeels aangelegd in de woeste gronden, kon ook gebruik worden gemaakt van bestaande waterwegen. Het gebied rondom Noordscheschut en Tiendeveen was al een eeuw eerder vanuit Hogeveen in ontginning genomen. Vanaf de Verlengde Hogeveense Vaart (aangelegd vanaf 1852) tot aan Tiendeveen liep de Willeminavaart. Dit tracé werd gebruikt voor de aanleg van het Linthorst-Homankanaal. Vanaf Tiendeveen moest het kanaal gegraven worden. Het kanaal loopt hier parallel aan de gemeentegrens met Westerbork en op enige afstand van de in het gebied aanwezige buurtschappen en dorpen, zoals Nieuw Balinge, Drijber, Wijster, Bruntinge en Holthe. Even voor Beilen kon gebruik worden gemaakt van het stroomdal van de beek de Leek om uiteindelijk in Beilen aan te sluiten op de in 1791 aangelegde Beilervaart. Deze eindigt tenslotte even verderop in een haven net ten westen van het dorpscentrum.

Ode aan de sluiswachters bij Noordscheschut.

De VAM

Het kanaal was zeker in de begintijd succesvol. Een jaar na de opening voerden er 1.200 schepen door het kanaal. Dat zijn dan vooral zeilschepen en door paarden (en soms mensen) gejaagde schepen. Deze zullen vooral druk zijn geweest met het in cultuur brengen van de aanliggende gronden en later met het afvoeren van turf, aardappelen en andere agrarische producten. Een nieuwe ontwikkeling langs het kanaal gaf daaraan een belangrijke impuls: de vestiging van de VAM bij Wijster. In 1929 richt de Nederlandse staat de Vuil Afvoermaatschappij (VAM) op. Er werd, mede door de inspanningen van Commissaris van de Koningin Linthorst-Homan, een composteerbedrijf gevestigd bij Wijster. Het principe is simpel. Afval vanuit de Randstad wordt hier verzameld en verwerkt tot compost dat men weer goed kan gebruiken bij het vruchtbaar maken van de woeste gronden in met name Drenthe. De locatie bij Wijster lag gunstig. Via het spoor kon het afval uit de Randstad worden aangevoerd, terwijl het nabijgelegen Linthorst-Homankanaal kon worden gebruikt voor de afvoer van compost. Daarvoor moest nog wel een zijtak worden gegraven: het VAM-Kanaal. Dit kanaal is in 1931 geopend.

Het Kanaalplan Westerbork

Door al deze bedrijvigheid in en langs het kanaal steeg het enthousiasme in de regio. In 1931 werd zwaar ingezet op het Kanaalplan Westerbork. Dit kanaalplan zette in op het verbinden van het Linthorst-Homankanaal met het (oudere)

Oranjekanaal. Deze verbinding zou moeten worden gelegd net ten noorden van landgoed Vossenbark en dan verder ten zuiden van Eursinge en Westerbork om uiteindelijk een kilometer ten oosten van Orvelte op het Oranjekanaal uit te komen. Voorzien wordt tevens in een zijtak naar Westerbork. In het Nieuwsblad van het Noorden van 10 juli 1931 ziet men tal van voordelen. Westerbork krijgt een haven, de aanliggende dorpen een vaarverbinding, de waterhuishouding verbetert, er ontstaat een verbinding tussen zuid en noord Drenthe, de VAM krijgt een groter afzetgebied, het voorziet in werk en de ontginning van Witteveen (een Rijks werkverschaffingsproject) krijgt een aansluiting op het vaarwegennetwerk. Het klinkt allemaal overtuigend, maar het bleek niet genoeg. Na 1931 wordt niets meer van het project vernomen en het kanaal is er nooit gekomen.

Naar de vergetelheid

Ook het Linthorst-Homankanaal kent verder geen sprankelend bestaan. In feite liep het vanaf de jaren vijftig steeds verder bergafwaarts met het vervoer. Het vrachtverkeer over de weg was inmiddels een zware concurrent voor de aan- en afvoer van producten en ook de woeste gronden waren nagenoeg geheel ontgonnen. Met de opheffing van het waterschap in 1970 werd ook het kanaal gesloten voor de scheepvaart. Sindsdien is het geworden tot een lommerrijke vaart waar de rust overheerst. Slechts eenmaal werd die nog woest verstoord toen in 2002 de bovenloop van het Oude Diep werd gekoppeld aan de benedenloop. Deze koppeling vond plaats door het afdammen van het kanaal nabij Drijber. Nu kan het Oude Diep weer vrij doorstromen. Voor het kanaal is het echter niets minder dan een doodsvonnis. Aan de andere kant kun je ook zeggen dat hier de 'natuurlijke' toestand weer in ere is hersteld. Wat rest is een waterhuishoudkundige functie voor het kanaal. Dat zal niet gauw meer veranderen.

Langs het Linthorst-Homankanaal

Onbekend, maar vol van verwachtingen

Waarom ben ik ook alweer langs het Linthorst-Homankanaal gaan fietsen? Na even graven in het geheugen wist ik het weer. Het was naar aanleiding van een oud rapport dat ik las over het weer in gebruik stellen van oude kanalen. Het Linthorst-Homankanaal viel me daarin op omdat het een grote natuurlijke en landschappelijke waarde kreeg toebedeeld. Daarnaast was het een wat onbekend kanaal voor mij. Niet één van de 'bekende' namen, maar een op het oog wat onbeduidend en vergeten kanaaltje. Ver weg gelegen van alle drukte en stromend door een uitgestrekt landelijk gebied waarin welluidende buurtschappen als Drijber, Bruntinge en Holthe zijn gelegen. Typisch een kanaal om je door te laten verrassen.

Is dit het?

Ik begin de tocht langs het Linthorst-Homankanaal bij Noordscheschut. Dit dorp net buiten Hoogeveen ligt aan de Verlengde Hoogeveense Vaart. Een prachtige vaart waaraan in alles te zien is dat dorp en ommeland er hun ontstaan aan hebben te danken. Langs deze vaart staat statige bebouwing en staan mooie bomenlanen. Het mooiste punt van het dorp is het sluiscomplex bij de klapbrug. Een fraaie en nog vrij authentieke plek in een knik van de vaart. Op zoek naar het Linthorst-Homankanaal ga ik naar het oosten. Net buiten het dorp ligt een fraaie lage draaibrug. Het is een vrij nieuwe brug speciaal aangelegd voor fietsers en wandelaars. Deze brug trekt meer aandacht dan de uitmonding van het Linthorst-Homankanaal in de Verlengde Hoogeveense Vaart (1). Deze uitmonding ligt maar 20 meter verderop, maar hier niks van een brug. Er ligt slechts een lage, maar brede, betonnen bak waarop de weg naar Nieuweroord is gelegen. Zelfs met een kano zou je moeite hebben om het kanaal op te varen. Meer herkenbaar is het grote witte pand naast de uitmonding van het kanaal. Hier stond vroeger een school. Nu is het een

houthandel. Een bordje van het waterschap toont me in ieder geval dat ik echt bij het Linthorst-Homankanaal ben aangekomen.

Ingang van het Linthorst-Homankanaal ligt net achter deze brug in de Verlengde Hoogeveense Vaart.

Karakter

Hoe onbeduidend het kanaal dan ook begint, het toont wel karakter. Wat meteen opvalt is de ruigte langs het kanaal. De oevers staan vol met riet, bomen hangen deels ver over het kanaal heen en her en der ontstaan kleine schiereilanden vanaf de oevers het kanaal in. Dit is een heel ander beeld dan de gladgeschoren groene oevers van de Verlengde Hoogeveense Vaart. Er valt ook goed te fietsen langs het Linthorst-Homankanaal. Aan beide zijden lopen wegen met maar weinig verkeer. De aangelegen bebouwing is niet bijzonder historisch, maar toch karakteristiek te noemen. Ze ligt vaak ook op enige afstand van het kanaal en de aangelegen weg, alsof er ooit nog eens gedacht is aan een kanaalverbreding.

Oude structuren

Na een kilometer ligt aan de westzijde van het kanaal de 4e wijk. Een overblijfsel van de ontginningstijd. Het is een mooi doorkijkje over het agrarische landschap met daarin langs de wijk mooie boerenerven en boerderijen met herkenbare oranje pannen op de daken. Even verderop raakt het kanaal weer aan een oude wijk van het ontginningsgebied. Dit is precies op het punt waar de N374 richting Westerbork over het kanaal gaat. Ook hier loopt de weg via de

inmiddels bekende betonnen bak over het kanaal. Enig herkenningpunt dat men hier een kanaal kruist ontbreekt.

Een pleisterplaats

Na het passeren van de N374 verandert het landschap van karakter. Het open agrarische gebied maakt plaats voor een meer bosrijk gebied. In dit gebied rondom het dorp Tiendeveen lagen vroeger omvangrijke productiebossen. Een flink deel hiervan is nog over, met name ten noorden en oosten van het dorp. Plaatselijke veldnamen en buurtschappen als Siberië, Zwartschaap, Stuifzand en Kremboong geven aan dat dit ooit aan de rand van de bewoonde wereld lag. Het is minder bekend dan Westerbork, maar in Kremboong heeft een werkkamp voor Joden gestaan. Zij moesten helpen met het ontginnen van het land. Nu is Tiendeveen een rustig en mooi gelegen dorp in het groen. Het Linthorst-Homankanaal maakt een slome slinger door het dorp naar het noorden toe. Langs het kanaal staan diverse bankjes en pleisterplekken. Bij binnenkomst in het dorp valt een wat onooglijke stijve brug op. Daar aangekomen valt me pas op dat dit een draaibrug is geweest. In het water staan nog de vervallen steigers waarlangs de brug draaide. Later zou ik dit type brug (in vervallen en gerestaureerde staat) nog vaker tegen komen. Dit is in ieder geval één van de minst mooie exemplaren. Niet ver ten zuiden van de brug ligt een hoge berg naast boerderij 'Berghoeve'. Ik vraag mij af of dit een overblijfsel is van het oorspronkelijke landschap voor de ontginning of dat hier weggegraven aarde vanuit het kanaal is neergelegd.

Bebouwing Tiendeveen met een zijkanaaltje van het Linthorst-Homankanaal.

Het lokale ommetje

Tiendeveen heeft iets bijzonders. Het is een ontginningsdorp met vaarten en wijken, maar daarnaast is het ook een bosrijk dorp met veel zandpaden en overal zicht op bossen en bosschages. Het geeft een erg vriendelijk beeld en het kanaal is te beleven vanaf leuke zandpaden. Bij de Drijbersche Hoofdvaart ontbreekt een bruggetje, zodat even terug gestoken moet worden naar het 'dorpscentrum'. Van daar gaat het weer snel verder via de Schoolweg. Ook hier valt duidelijk op dat de huizen op gepaste afstand van het kanaal zijn gelegen (2). In de oever langs het kanaal is een enkele stalen pin te vinden tussen het groen. Hier kon aan worden afgemeerd. Buiten de bebouwde kom houdt de weg op en gaat deze over in een zandweg met aangelegd fietspad. Het kanaal is zo prima te volgen, maar op zich valt er weinig te beleven. Het is er bosrijk, maar er gebeurt verder weinig. Wel zijn er op deze vroege lentedag veel wandelaars. Het is een ideaal gebied om een ommetje te struinen.

Dwars door de velden

Na de bossen wacht brug nummer 8. Het is een prachtig gerestaureerde draaibrug net buiten buurtschap De Haar. Het kanaal ligt hier laag. Net buiten De Haar ligt een nieuw golfterrein met aanliggende bungalows. Langs het kanaal kun je kiezen voor een lange rechte verharde weg aan de oostzijde en een onverharde weg aan de westzijde. Ik neem de verharde weg. Het kanaal

gaat hier dwars door de velden. Overal landbouw en weinig landschappelijke hoogstandjes. Een boerderij met de welgekozen naam 'Wei voor Hei' zegt hier alles. Het kanaal zelf is zeer lommerrijk begroeid en soms amper zichtbaar. Her en der liggen wat houten platjes in het water om vanaf te vissen. Een van de boerderijen functioneert als vakantieboerderij en gebruikt het kanaal als recreatief object om in te vissen of om op te spelevaren.

Gerestaureerde draaibrug over het kanaal.

Even bijdraaien

Brug nummer 7 is weer een totaal vervallen exemplaar van de nu al voor dit kanaal kenmerkende draaibruggen. Hier bij de Hullen verandert het karakter van het kanaal. Een klein kronkelig wandelpaadje gaat nu langs het kanaal. Al gauw komt dit uit bij het grote bungalowpark De Hullen dat aan de buitenzijde van een flauwe bocht in het kanaal ligt (3). Het is een lommerrijk stukje alhoewel soms wel erg verruigt. Dat verandert na brug nummer 6. Vanaf hier is weer autoverkeer langs het kanaal mogelijk. De oevers ogen meer onderhouden, meer landschappelijk en er staat een fraaie statige berkenlaan langs de aanliggende weg. Het is een gebied met vooral boerderijen, landerijen en de rechte lijn van het diep liggende kanaal met diepblauw water. Zo was het bedoeld.

Natuur voor cultuur

Bij de volgende brug weer een karakterwisseling. Deze is vrij abrupt. De weg langs het kanaal verandert weer in een schelpenpad. Een pad, zo

blijkt, dat recent in het kader van natuur- en recreatie-ontwikkeling is aangelegd. Ik ben aangekomen in de gebiedsontwikkeling van het Oude Diep. Dit oude beekje heeft weer een meer natuurlijk verloop gekregen. Het Linthorst-Homankanaal is dwars door dit beekdal aangelegd. Nu, nog geen eeuw later, zijn de verhoudingen drastisch gewijzigd. Een grote aarden wal maakt voorlopig een eind aan het kanaal (4). Daarachter stroomt het Oude Diep weer ononderbroken verder. Achter de wal aan de overzijde begint het kanaal weer. Voor een kanaalliefhebber eigenlijk een wrede plek. Het is de doodsteek voor de bevaarbaarheid van het kanaal. Toch heeft het ook wel weer wat. Het is een bijzonder hoofdstuk in het verhaal van het kanaal. De mens geeft weer terug wat het heeft genomen. Het is in ieder geval een mooie plek. Het kanaal ligt hier inmiddels in een natuureservaat. Het is er rustig en het landschap, deels nog in ontwikkeling, heeft zo zijn bekoring. Voor velen zal dit één van de mooiste plekken langs het kanaal zijn.

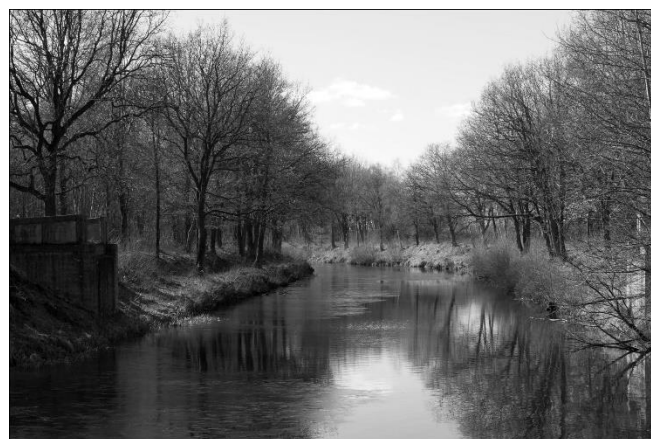
Natuurgebied rondom het Oude Diep.

Een levensader

Niet veel verder is er weer een bijzondere kanaalplek. Midden in de natuur takt het VAM-Kanaal aan op het Linthorst-Homankanaal (5). Deze zijtak loopt naar het VAM-complex bij Wijster. Juist dit vuilbedrijf (nu netter recycling genoemd) was economisch gezien de levensader voor het Linthorst-Homankanaal. Uiteraard is daar nu niets meer van te zien. Al 40 jaar vaart hier geen boot meer in of uit. Aan de overkant

grijnst iets uit dit verleden me weemoedig tegemoet. Twee enorme betonnen fundamenten staan als wachters tegenover elkaar bij de entree van het kanaal. Het is duidelijk dat hier ooit een brug heeft gelegen. De brug is echter weg en ook de weg zelf. Om bij het VAM-Kanaal te komen is dan ook niet zo gemakkelijk. Toch wil ik ook dit vrij korte kanaal meenemen. Omdat ik aan de oostzijde van het Linthorst-Homankanaal sta, is de enige optie om vanaf brug nummer 4 eerst richting Wijster te gaan en dan via de Marsweg weer terug te rijden naar het VAM-Kanaal. Op zich niet vervelend. Het is een mooi landelijk gebied. Bij het VAM-kanaal wacht een mooie verrassing. Over dit kanaal ligt een fraaie vakwerkbrug met echte klinknagels. Van deze zogenaamde VAM-bruggen waren er ooit drie. Alleen deze brug is over en recent gerestaureerd in het kader van de gebiedsontwikkelingen in het stroomdal van het Oude Diep. Zo heeft daarin toch ook weer een stukje cultuur zijn plek gekregen. Het kanaal zelf is even breed als het Linthorst-Homankanaal en nog weelderiger begroeid. Aan de noordzijde loopt een wandelpad waarlangs het hele kanaal te beleven is. Aan de zuidzijde loopt een weg met maar weinig verkeer. Halverwege is het kanaal afgedamd ten behoeve van de weg Wijster-Drijber. Vanaf hier zie je prachtig hoe het kanaal doodloopt op de grote bedrijfsgebouwen van de huidige afvalverbrandingsinstallatie. Bij het bedrijf wacht een onverwachte attractie; op één van de storthopen is een informatie- en uitzichtpunt gevestigd. Daaromheen is een aantrekkelijk parkgebied gerealiseerd. Rijdend langs het kanaal kom ik aan bij het parkeerterrein voor deze attractie. Een hek maakt het onmogelijk het kanaal verder te volgen, maar dat loopt ook niet veel verder meer door het terrein op. Van de vroegere machtige transportsystemen die de compost naar de wachtende schepen leidde is niets meer te zien. Wie hier toch is, raad ik aan in ieder geval de VAM-berg te beklimmen. Het is het hoogste punt van Drenthe en het uitzicht is geweldig. Vanaf daar zie je goed beide

kanalen als groene linten door het landschap gaan.

Voormalige brugdelen bij het VAM-Kanaal.

Langs oude gronden

Terug bij brug 4 vallen de lommerrijke lanen op. Hier doorsnijdt het kanaal het landgoed Vossenbergh. Dit landgoed is net iets ouder dan het kanaal zelf. In 1915 werd het landgoed door de Landmaatschappij Drenthe gesticht als geldbelegging. Door bosplantagens aan te leggen en gronden te ontginnen voor agrarisch gebruik konden met name plantagehouders uit Nederlands-Indië hun geld in eigen land beleggen. De Nederlandse Heidemaatschappij had het beheer over de gronden. Het in 1918 gebouwde landhuis was het centrale punt in de ontginning (6). Toen gelegen in het open veld, moet je het nu zoeken in het bos. Vanaf de jaren zeventig heeft het Drentse Landschap het eigendom van het landgoed overgenomen en verder uitgebreid. Bij de brug ligt nog een oude loskade die gerelateerd was aan de werkzaamheden in het landgoed. Nu is het een parkeerplek waar wordt geparkeerd om vervolgens in de omgeving te recreëren.

Een weidse blik

Na landgoed Vossenbergh kom je bij brug nummer 3 en is na kilometers van bossen en lanen ineens weer een weids uitzicht te bewonderen. Het kanaal loopt weer dwars door de weilanden en ligt nu ook wat hoger dan de omliggende gronden. Het bospad langs het kanaal verandert in een smal dijkpadje waar ook schapen kunnen

grazen. De oevers zijn groen en geschoren. Weg zijn alle bomen en struiken. In de verte is het einddoel van de tocht, het dorp Beilen, nu goed zichtbaar. Mij bevalt het wel. Even wat meer licht, lucht en ruimte rondom het kanaal. Zo met het zonnetje in het water is het er goed toeven. Het meer in cultuur gebrachte land brengt echter ook een einde aan de mooie draaibruggen. Hier zijn het weer betonnen bakken en een enkele houten brug.

Sluis bij Holthe.

Toch wel hoogteverschil

Ik constateerde zonet al dat het kanaal nu wat hoger ligt in het landschap. De omgeving rondom Beilen kent hoogten van 11 tot 13 meter boven N.A.P. Bij Noordscheschut ligt het land zo rond de 13 tot 14 meter boven N.A.P. Niet een heel groot hoogteverschil. Langs de route is verder wel wat variatie met uitschieters tot 16 meter boven N.A.P. Reden waarom het kanaal vaak vrij laag door het landschap loopt. Om uiteindelijk uit te komen bij Beilen en de Beilervaart is toch nog een sluis noodzakelijk. Deze is gebouwd net ten zuiden van Beilen nabij het buurtschap Holthe (7). Deze sluis is als de slagroom op de taart van deze tocht. Hoewel niet meer functionerend is het sluiscomplex toch nog goed onderhouden en daardoor prima beleefbaar. Het is een heerlijke plek om even uit te rusten en te genieten van de rust en het land. Iets wat veel mensen niet lijken te doen hier. De licht gebogen muren van de sluiscolk geven altijd een fraai beeld. In bijvoorbeeld Frankrijk zijn deze 'uitbuikingen' van de sluismuren nog veel extremer. Op het complex

staat nog een klein bedieningshuisje of wachthuisje. Naast het complex ligt een stuw met gemaal. Hier vindt nu eigenlijk nog de enige activiteit plaats om zo de waterhuishouding te blijven regelen.

Een streep door de rekening

Ten noorden van de sluis stroomt het Linthorst-Homankanaal in een lome bocht verder. De hele inrichting van het kanaal is nu als die van een brede wetering. De waterhuishouding staat voorop. Het kanaal loopt hier in het voormalige stroomdal van het beekje de Leek. Aan beide kanten van het kanaal is (met enige moeite) nog wel verder te wandelen, maar hekken en borden waarschuwen je om rechtsomkeert te maken. De reden daarvan wordt al snel duidelijk. Even verderop doorsnijdt de spoorlijn Hoogeveen-Assen het kanaal. Middels een hek is een verdere doorgang bijna niet meer mogelijk. Een stukje omrijden via het buurtschap Ter Horst is hier de beste optie.

Karakteristiek beeld van het kanaal.

Spelevaren in de buurt

Aan de andere kant van de spoorlijn sta je praktisch in de nieuwste woninguitbreidingen van Beilen. Langs de westzijde van het kanaal gaand is er nog een semi-agrarische sfeer. Je struint hier min of meer langs de oevers, zo nu en dan over een hek klimmend. Het kanaal wordt hier wel meer intensief gebruikt. Zo loopt er een touwbrug over het kanaal, liggen er bootjes in het water en zijn er meerdere platjes om op te zitten of vanaf te vissen. Het is duidelijk dat het kanaal

onderdeel is geworden van het woon-, leef- en speelgebied van de Beilenaren. Iets verderop komt er een mooi fietspad langs het kanaal te lopen en wordt de Beilerstroom gepasseerd. Deze doorsnijdt nu eens niet het kanaal, maar wordt er nog ouderwets middels een duiker onderdoor geleid.

Aan alles komt een eind

Hier in het dorp vind ik het kanaal best mooi. Het kanaal is onderdeel van een parkachtige zone met brede groene oevers en aan beide zijden een mooie bomenlaan. Op gezette momenten is er een brug over het kanaal aangelegd; in betonbouw bij doorgaande wegen en in hout bij langzaam verkeersverbindingen. De aangelegen woonbuurten zijn verder niet specifiek gericht op het kanaal. Zij liggen in het groen. Het geheel levert een aardig beeld op, maar geen moment denk je meer aan de mogelijkheid dat hier ooit eens schepen voeren. Je wordt je daar pas weer een beetje van bewust op het punt dat het Linthorst-Homankanaal samenkomt bij de Beilervaart. Bij deze kruising en bij de havenkolk hier net ten westen van, zijn nog enkele restanten te zien van de watergebonden bedrijvigheid (8). Dan weet je ook meteen weer wat er eigenlijk mist langs het kanaal: de sporen van bedrijvigheid, transport en ontwikkeling in het algemeen. Het kanaal is dood, hoe mooi ook.

Spelen bij het kanaal in Beilen.

Wat valt op?

- Langs het Linthorst-Homankanaal is het prima wandelen en fietsen. Er ligt in ieder geval minstens aan één zijde een prima te bewandelen of te berijden voet-/fietspad of weg. Vaker nog kan men aan beide zijden terecht. Alleen de spoorlijn Hoogeveen-Assen vormt een niet te oversteken barrière. Het zou prima mogelijk zijn om onder de spoorbrug een voetpad aan te leggen, zodat je hier een prachtige uitloop vanuit het dorp Beilen naar de directe omgeving krijgt. Wie grijpt deze kans aan in Beilen?
- Ik zeg het vaker bij kanalen, maar ook langs dit kanaal is de landschappelijke variatie groot. Je gaat door dorpen, langs velden, door bossen en zelfs meer ruige natuurterreinen. Het komt allemaal voor. Ook verandert de weg zelf steeds van karakter langs het kanaal. Dan weer een landbouwweg, dan een schelpenpad, dan weer een onverharde weg. Het is steeds weer een verrassing. Het mooie van dit kanaal is wel dat het eigenlijk nooit druk wordt. Het kanaal ligt letterlijk en figuurlijk in de luwte. Drukke wegen worden hooguit gekruist en zijn dan alweer gauw uit beeld en uit het gehoor;
- de meest opvallende objecten langs het kanaal zijn de draaibruggen. Er waren er ooit tien, maar daarvan zijn er nog maar zeven aanwezig. Het bijzondere hiervan is dat daar geheel gerestaureerde exemplaren tussen zitten en geheel vervallen exemplaren. Met vervallen doel ik dan vooral op de aanliggende steigerwerken waarlangs de brug draaide. In alle gevallen zijn de bruggen namelijk nog goed op hun taak ingericht. Ze spelen alle nog een rol voor het gemotoriseerd wegverkeer. Als ik iets aan dit kanaal zou moeten verbinden als kenmerk, dan zouden dat in ieder geval deze bruggen zijn;
- wat op sommige plekken ook opvalt is dat de bebouwing welhaast bewust op enige afstand van het kanaal is gelegen. Het lijkt in ieder geval meer dan nodig. Met name net ten noorden van de aantakking op de Hoogeveensche Vaart en langs de Schoolstraat in Tiendeveen is dit goed te zien. Een reden hiervoor kan zijn dat rekening is gehouden met een toekomstige verbreding van het kanaal. Een verbreding die nooit meer heeft plaatsgevonden;
- op het eerste gezicht zou ik zeggen dat het VAM-Kanaal u eigenlijk niets brengt. Het is er mooi lopen, maar ja wat dan? Met de aanleg van het uitzichtpunt op de VAM-berg en het aanliggende wandelpark, kan ik het echter alleen maar aanraden. Dit is gewoon een verrassing, maar kijk dan ook even bij de aanwezige en niet aanwezige VAM-bruggen. Die mogen er zijn;
- het Linthorst-Homankanaal heeft geen rimpeling achtergelaten op het wateroppervlak. Hiermee wil ik zeggen dat dit kanaal eigenlijk opgegaan is in het landschap waaraan het zelf heeft bijgedragen. Sporen in de zin van opvallende bouwkundige werken als aan het kanaal verbonden huizen, fabrieken of dorpskernen zijn er niet. Wat rest zijn eigenlijk alleen de draaibruggen en het kanaal zelf zonder hart in de zin dat het niet meer en waarschijnlijk ook nooit meer bevaren zal worden. Toch laat het Linthorst-Homankanaal je niet onberoerd. Ver weg van alle drukte, in een landschap zonder praal en langs water zonder vaart, is de eenvoud vaak het mooist.

Literatuur

Een interessante website over de regio, het kanaal en de VAM is de [website van het dorp Wijster](#). Mooi gemaakt en ook volop aandacht voor de streekgeschiedenis.

